

บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
เรื่อง การออกหมายเรียกประเมินภาษีและบังคับชำระหนี้ภาษีอากร กรณีบริษัทจำกัด
ถูกเพิกถอนการจดทะเบียนบริษัทโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติ
ราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙^๑

กรมสรรพากรมีหนังสือ ด่วนที่สุด ที่ กค ๐๗๐๒/๔๕๕๗ ลงวันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๖๗ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ขอร้องเกี่ยวกับการออกหมายเรียกและการประเมินภาษีอากร กรณีบริษัทจำกัดถูกนายทะเบียนเพิกถอนการจดทะเบียน โดยคำสั่งทางปกครองอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ สรุปความได้ ดังนี้

๑. กรมสรรพากร โดยสำนักงานสรรพากรพื้นที่พังงาได้ออกหมายเรียกตรวจสอบภาษีอากร กรณีบริษัท บ. มีรายได้จากการประกอบกิจการ แต่ต่อมาบริษัท บ. ถูกเพิกถอนการจดทะเบียนนิติบุคคลตามคำสั่งของสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทจังหวัดพังงา (สำนักงานทะเบียนฯ) โดยให้มีผลตั้งแต่วันที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๕๙ ทั้งนี้ บริษัท บ. ได้ยื่นอุทธรณ์ต่อนายทะเบียนคัดค้านคำสั่งเพิกถอนการจดทะเบียนดังกล่าว และผู้พิจารณาอุทธรณ์มีความเห็นว่าคำสั่งเพิกถอนการจดทะเบียนนั้นชอบด้วยกฎหมายแล้ว

๒. บริษัท บ. ได้ฟ้องนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทจังหวัดพังงา (นายทะเบียนฯ) และพาณิชย์จังหวัดพังงาต่อศาลปกครองนครศรีธรรมราช กรณีเพิกถอนการจดทะเบียนหนังสือบริคณห์สนธิและจัดตั้งบริษัท บ. ซึ่งศาลปกครองนครศรีธรรมราชมีคำพิพากษาเมื่อวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๖๑ ตามคดีหมายเลขแดงที่ ๑๒๕/๒๕๖๑ ว่า การเพิกถอนการจดทะเบียนหนังสือบริคณห์สนธิและจัดตั้งบริษัท บ. เป็นการใช้อำนาจโดยชอบและเป็นการกระทำที่ชอบด้วยกฎหมายแล้ว บริษัท บ. จึงได้อุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งดังกล่าวต่อศาลปกครองสูงสุด

๓. ธนาคาร อ. เจ้าหนี้ของบริษัท บ. ได้ยื่นคำร้องต่อศาลจังหวัดพังงาว่า บริษัท บ. ถูกลอยหนี้เพิกถอนการจดทะเบียนบริษัทโดยอ้างเหตุว่ามีบุคคลไม่ทราบชื่อและนามสกุลจริงมาใช้ในการจดทะเบียนบริษัท ธนาคาร อ. จึงไม่อาจเรียกร้องและดำเนินคดีกับบริษัท บ. ได้ จึงขอให้นายทะเบียนฯ จดซื้อบริษัท บ. กลับคืนเข้าสู่ทะเบียน ต่อมาศาลจังหวัดพังงามีคำสั่งตามคดีหมายเลขแดงที่ พค/๒๕๖๔ เมื่อวันที่ ๑๙ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๔ ให้นายทะเบียนฯ จดซื้อบริษัท บ. กลับคืนเข้าสู่ทะเบียนเพื่อการชำระบัญชีตามมาตรา ๑๒๗๓/๔ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยให้นางสาว ส. และนางสาว ร. เป็นผู้ชำระบัญชีของบริษัท บ. ร่วมกันชำระบัญชีให้เสร็จสิ้นตามกฎหมาย

๔. สำนักงานทะเบียนฯ ไม่สามารถดำเนินการจดทะเบียนบริษัท บ. คืนเข้าสู่ทะเบียนเพื่อการชำระบัญชีตามระเบียบและกฎหมายของสำนักงานทะเบียนฯ ได้ กรมสรรพากร โดยสำนักงานสรรพากรพื้นที่พังงาได้มีหนังสือสอบถามไปยังสำนักงานทะเบียนฯ และได้รับการชี้แจงว่า การเพิกถอนการจดทะเบียนของบริษัท บ. ตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ แม้จะมีผลทำให้

^๑ส่งพร้อมหนังสือ ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๙๑๑/๓๒๐ ลงวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๗ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกามีถึงสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

บริษัท บ. สิ้นสภาพนิติบุคคล แต่ก็ไม่อาจยกบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หมวด ๖ ว่าด้วยการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด หรือบริษัทจำกัด มาปรับใช้กับกรณีนี้เพื่อให้คำสั่งทางปกครองที่สิ้นสุดไปแล้วกลับมีผลขึ้นมาอีก เพราะเป็นการเพิกถอนการจดทะเบียนที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ อีกทั้งคำสั่งเพิกถอนดังกล่าวยังอยู่ระหว่างพิจารณาของศาลปกครองสูงสุด เนื่องจากบริษัท บ. ได้ยื่นอุทธรณ์คัดค้านคำสั่งเพิกถอนดังกล่าว ดังนั้น นายทะเบียนฯ จึงไม่สามารถดำเนินการตามคำสั่งศาลจังหวัดพังงาได้ ทั้งนี้ สำนักงานทะเบียนฯ ได้หารือไปยังศาลจังหวัดพังงา และศาลจังหวัดพังงาแจ้งว่า เมื่อศาลจังหวัดพังงามีคำพิพากษาหรือคำสั่งแล้วไม่ปรากฏว่าคู่ความยื่นอุทธรณ์ คำพิพากษาหรือคำสั่งจึงถึงที่สุด และมีผลผูกพันคู่ความตามมาตรา ๑๔๕ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ส่วนคดีที่อยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลปกครองสูงสุดนั้นเป็นคนละกรณี สำนักงานทะเบียนฯ อาจารย์ให้ศาลปกครองสูงสุดมีคำพิพากษาถึงที่สุดก่อนที่จะดำเนินการต่อไปได้

๕. ศาลปกครองสูงสุดได้มีคำพิพากษาเมื่อวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๕ ตามคดีหมายเลขแดงที่ อร. ๒๓๙/๒๕๖๕ ว่า การออกคำสั่งของนายทะเบียนฯ ที่เพิกถอนการจดทะเบียนบริษัท บ. ตามหนังสือสำนักงานทะเบียนฯ ที่ ๑/๒๕๕๙ ลงวันที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๕๙ เป็นคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย คำวินิจฉัยอุทธรณ์ของพาณิชย์จังหวัดที่ให้อยู่กฤษฎีกา โดยอาศัยข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายที่มีสาระสำคัญอย่างเดียวกันกับคำสั่งของนายทะเบียนดังกล่าว จึงชอบด้วยกฎหมายเช่นกัน การที่ศาลปกครองชั้นต้นพิพากษายกฟ้อง ศาลปกครองสูงสุดเห็นพ้องด้วย พิพากษายืน

๖. กรมสรรพากรเห็นว่า บริษัท บ. ถูกละเลยเพิกถอนการจดทะเบียนบริษัท โดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ ส่งผลให้บริษัทสิ้นสภาพนิติบุคคล โดยยังไม่มีชำระบัญชีเพื่อส่งทรัพย์สินและหนี้สินของบริษัทที่มีต่อบรรดาเจ้าหนี้ และลูกหนี้ซึ่งเป็นบุคคลภายนอก แม้ว่าศาลจังหวัดพังงาได้มีคำสั่งตามคดีหมายเลขแดงที่ พส./๒๕๖๔ ถึงที่สุดให้นายทะเบียนฯ จัดซื้อบริษัท บ. กลับคืนเข้าสู่ทะเบียนเพื่อการชำระบัญชีตามมาตรา ๑๒๗๓/๔ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แล้ว แต่เมื่อเป็นการเพิกถอนคำสั่งทางปกครองตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ ประกอบกับศาลปกครองสูงสุดได้มีคำพิพากษาในคดีหมายเลขแดง ที่ อร. ๒๓๙/๒๕๖๔ ให้คำสั่งทางปกครองที่นายทะเบียนฯ สั่งเพิกถอนการจดทะเบียนบริษัท บ. ชอบด้วยกฎหมายแล้ว นายทะเบียนฯ จึงไม่สามารถดำเนินการจดทะเบียนปรับปรุงสถานะนิติบุคคลของบริษัท บ. กลับคืนเข้าสู่ทะเบียนตามคำสั่งศาลจังหวัดพังงาได้ จึงมีปัญหาคอขวด ดังนี้

(๑) การที่บริษัทจำกัดซึ่งถูกละเลยเพิกถอนการจดทะเบียนบริษัทโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ ทำให้สิ้นสภาพการเป็นบริษัทนั้น บริษัทจำกัดดังกล่าวสามารถกลับคืนเข้าสู่ทะเบียนเพื่อการชำระบัญชีตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้หรือไม่

(๒) หากบริษัท บ. ไม่สามารถกลับคืนเข้าสู่ทะเบียนเพื่อการชำระบัญชีได้ เจ้าพนักงานประเมินจะต้องดำเนินการทางกฎหมายอย่างไร เพื่อให้สามารถออกหมายเรียกประเมินภาษีและบังคับชำระหนี้ภาษีอากรตามประมวลรัษฎากร

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะพิเศษ) ได้พิจารณาข้อหารือของกรมสรรพากร โดยมีผู้แทนกระทรวงการคลัง (กรมสรรพากร) และกระทรวงพาณิชย์ (สำนักงานปลัดกระทรวงและกรมพัฒนาธุรกิจการค้า) เป็นผู้ชี้แจงข้อเท็จจริงแล้ว ปรากฏข้อเท็จจริงเพิ่มเติม ดังนี้

๑. การเพิกถอนการจดทะเบียนนิติบุคคลโดยทั่วไปจะเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หมวด ๖ ว่าด้วยการถอนทะเบียนห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนจำกัด หรือบริษัทจำกัดร้าง แต่สำหรับกรณีการเพิกถอนการจดทะเบียนรายบริษัท บ. เนื่องจากพบว่าผู้มีผู้สมบัตินิติบุคคลอื่นมาใช้ในการจดทะเบียนบริษัทจึงเป็นเหตุที่อยู่นอกเหนือจากที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บัญญัติ

๒. ภายหลังจากศาลจังหวัดพังงามีคำสั่งในคดีหมายเลขแดงที่ พค/๒๕๖๔ สั่งให้นายทะเบียนฯ จดซื้อบริษัท บ. กลับคืนเข้าสู่ทะเบียนและตั้งผู้ชำระบัญชีเพื่อการชำระบัญชีให้เสร็จสิ้นตามกฎหมาย สำนักงานทะเบียนฯ ได้หารือไปยังกรมพัฒนาธุรกิจการค้าและได้รับคำตอบว่าให้หมายเหตุคำสั่งศาลดังกล่าวในหนังสือรับรองเพื่อป้องกันความสับสนของประชาชนเกี่ยวกับสถานะของนิติบุคคล ทั้งนี้ ปัจจุบันธนาคาร อ. ก็ได้ติดตามให้สำนักงานทะเบียนฯ จดซื้อบริษัท บ. กลับคืนเข้าสู่ทะเบียน

๓. กรมพัฒนาธุรกิจการค้าเคยดำเนินการเพิกถอนการจดทะเบียนนิติบุคคลในลักษณะเดียวกัน (กรณีเครือข่ายของบริษัท บ.) โดยศาลจังหวัดภูเก็ตมีคำสั่งในคดีหมายเลขแดงที่ พ ๓๕๔/๒๕๖๓ เพียงให้ตั้งผู้ชำระบัญชีเพื่อดำเนินการชำระบัญชีเท่านั้น ไม่ได้สั่งให้นายทะเบียนฯ จดซื้อบริษัทดังกล่าวกลับคืนเข้าสู่ทะเบียน

๔. กรมสรรพากรมีข้อขัดข้องในการออกหมายเรียกและการประเมินภาษีอากรเนื่องจากในขั้นตอนการออกหมายเรียกและการประเมินภาษีซึ่งเจ้าพนักงานประเมินมีอำนาจหน้าที่ในการประเมินตามที่กำหนดไว้ในหมวดภาษีอากรนั้น ๆ และเมื่อได้ประเมินแล้วต้องแจ้งจำนวนภาษีอากรที่ประเมินไปยังผู้มีหน้าที่เสียภาษีอากร แต่เนื่องจากกรณีตามข้อหาข้อนี้บริษัท บ. ถูกเพิกถอนการจดทะเบียนนิติบุคคลตามคำสั่งของสำนักงานทะเบียนฯ และการสืบสภาพนิติบุคคลส่งผลให้ไม่สามารถดำเนินการแจ้งจำนวนภาษีอากรที่ประเมินไปยังบริษัท บ. ผู้มีหน้าที่เสียภาษีอากรได้ และแจ้งว่ากรมสรรพากรยังไม่เคยพบกรณีในลักษณะเดียวกันกับข้อหาข้อนี้

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะพิเศษ) พิจารณาข้อหาข้อของกรมสรรพากร ประกอบกับข้อเท็จจริงเพิ่มเติมดังกล่าวแล้ว เห็นสมควรกำหนดประเด็นที่ต้องพิจารณาว่า ในกรณีที่นายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทเพิกถอนการจดทะเบียนบริษัทจำกัดโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ ทำให้บริษัทสิ้นสภาพนิติบุคคล เจ้าพนักงานประเมินภาษีอากรของกรมสรรพากรจะต้องดำเนินการทางกฎหมายอย่างไร เพื่อให้สามารถออกหมายเรียกประเมินภาษีและบังคับชำระหนี้ภาษีอากรตามประมวลรัษฎากร

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะพิเศษ) พิจารณาแล้วเห็นว่า การเลิกบริษัทจำกัดสามารถกระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และโดยการเพิกถอนการจดทะเบียนบริษัทจำกัดซึ่งเป็นคำสั่งทางปกครองที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ในกรณีการเลิกบริษัทจำกัดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๒๓๖^๒

^๒มาตรา ๑๒๓๖ อันบริษัทจำกัดย่อมเลิกกันด้วยเหตุดังจะกล่าวต่อไปนี้ คือ

- (๑) ถ้าในข้อบังคับของบริษัทที่กำหนดกรณีอันใดเป็นเหตุที่จะเลิกกัน เมื่อมีกรณีนั้น
- (๒) ถ้าบริษัทได้ตั้งขึ้นไว้เฉพาะกำหนดกาลใด เมื่อสิ้นกำหนดกาลนั้น
- (๓) ถ้าบริษัทได้ตั้งขึ้นเฉพาะเพื่อทำกิจการอย่างหนึ่งอย่างใดแต่อย่างเดียว เมื่อเสร็จการนั้น
- (๔) เมื่อมีมติพิเศษให้เลิก
- (๕) เมื่อบริษัทล้มละลาย

และมาตรา ๑๒๓๗^๓ นั้น ให้พึงถือว่าบริษัทจำกัดดังกล่าวยังคงตั้งอยู่ตราบเท่าเวลาที่จำเป็นเพื่อการชำระบัญชีตามมาตรา ๑๒๔๙^๔ และมาตรา ๑๒๕๐^๕ เมื่อได้ชำระบัญชีเสร็จสิ้นแล้ว นายทะเบียนจะดำเนินการจดทะเบียนเลิกบริษัทฯ ส่งผลให้บริษัทจำกัดสิ้นสภาพนิติบุคคลลง สำหรับกรณีตามข้อหาข้อนี้ เป็นการเพิกถอนการจดทะเบียนบริษัทจำกัดโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ หมวด ๒ คำสั่งทางปกครอง ส่วนที่ ๖ การเพิกถอนคำสั่งทางปกครอง กล่าวคือ นายทะเบียนฯ ได้ออกคำสั่งสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทจังหวัดพังงา ที่ ๑/๒๕๕๙ เรื่อง เพิกถอนการจดทะเบียน โดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๔๙^๖ มาตรา ๕๐^๗ มาตรา ๕๑^๘

“มาตรา ๑๒๓๗ นอกจากนั้นศาลอาจสั่งให้เลิกบริษัทจำกัดด้วยเหตุต่อไปนี้ คือ

- (๑) ถ้าทำผิดในการยื่นรายงานประชุมตั้งบริษัท หรือทำผิดในการประชุมตั้งบริษัท
- (๒) ถ้าบริษัทไม่เริ่มทำการภายในปีหนึ่งนับแต่วันจดทะเบียน หรือหยุดทำการถึงปีหนึ่งเต็ม
- (๓) ถ้าการค้าของบริษัททำไปก็มีแต่ขาดทุนอย่างเดียว และไม่มีทางหวังว่าจะกลับฟื้นตัวได้
- (๔) ถ้าจำนวนผู้ถือหุ้นลดน้อยลงจนเหลือไม่ถึงสามคน
- (๕) เมื่อมีเหตุอันใดทำให้บริษัทนั้นเหลือวิสัยที่จะดำรงคงอยู่ต่อไปได้

แต่อย่างไรก็ดี ในกรณีทำผิดในการยื่นรายงานประชุมตั้งบริษัท หรือทำผิดในการประชุมตั้งบริษัท ศาลจะสั่งให้ยื่นรายงานประชุมตั้งบริษัท หรือให้มีการประชุมตั้งบริษัทแทนสั่งให้เลิกบริษัทก็ได้ แล้วแต่จะเห็นควร

“มาตรา ๑๒๔๙ ห้างหุ้นส่วนก็ดี บริษัทก็ดี แม้จะได้เลิกกันแล้ว ก็ให้พึงถือว่ายังคงตั้งอยู่ตราบเท่าเวลาที่จำเป็นเพื่อการชำระบัญชี

“มาตรา ๑๒๕๐ หน้าที่ของผู้ชำระบัญชี คือชำระสะสางการงานของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้น ให้เสร็จไป กับจัดการใช้หนี้เงินและแจกจ่ายทรัพย์สินทรัพย์ของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้น

“มาตรา ๔๙ เจ้าหน้าที่หรือผู้บังคับบัญชาของเจ้าหน้าที่อาจเพิกถอนคำสั่งทางปกครองได้ตามหลักเกณฑ์ในมาตรา ๕๑ มาตรา ๕๒ และมาตรา ๕๓ ไม่ว่าจะพ้นขั้นตอนการกำหนดให้อุทธรณ์หรือให้ได้แย้งตามกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่นมาแล้วหรือไม่

การเพิกถอนคำสั่งทางปกครองที่มีลักษณะเป็นการให้ประโยชน์ต้องกระทำภายในเก้าสิบวัน นับแต่ได้รู้ถึงเหตุที่จะให้เพิกถอนคำสั่งทางปกครองนั้น เว้นแต่คำสั่งทางปกครองจะได้ทำขึ้นเพราะการแสดงข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้งหรือการข่มขู่หรือการชักจูงใจโดยการให้ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดที่มีขอบด้วยกฎหมาย

“มาตรา ๕๐ คำสั่งทางปกครองที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายอาจถูกเพิกถอนทั้งหมดหรือบางส่วน โดยจะให้ผลย้อนหลังหรือไม่ย้อนหลังหรือมีผลในอนาคตไปถึงขณะใดขณะหนึ่งตามที่กำหนดได้ แต่ถ้าคำสั่งนั้นเป็นคำสั่งซึ่งเป็นการให้ประโยชน์แก่ผู้รับ การเพิกถอนต้องเป็นไปตามบทบัญญัติมาตรา ๕๑ และมาตรา ๕๒

“มาตรา ๕๑ การเพิกถอนคำสั่งทางปกครองที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายซึ่งเป็นการให้เงิน หรือให้ทรัพย์สินหรือให้ประโยชน์ที่อาจแบ่งแยกได้ ให้คำนึงถึงความเชื่อโดยสุจริตของผู้รับประโยชน์ในความคงอยู่ของคำสั่งทางปกครองนั้นกับประโยชน์สาธารณะประกอบกัน

ความเชื่อโดยสุจริตตามวรรคหนึ่งจะได้รับความคุ้มครองต่อเมื่อผู้รับคำสั่งทางปกครองได้ใช้ประโยชน์อันเกิดจากคำสั่งทางปกครองหรือได้ดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินไปแล้วโดยไม่อาจแก้ไขเปลี่ยนแปลงได้ หรือการเปลี่ยนแปลงจะทำให้ผู้นั้นต้องเสียหายเกินควรแก่กรณี

ในกรณีดังต่อไปนี้ ผู้รับคำสั่งทางปกครองจะอ้างความเชื่อโดยสุจริตไม่ได้

(๑) ผู้นั้นได้แสดงข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้ง หรือข่มขู่หรือชักจูงใจโดยการให้ทรัพย์สินหรือให้ประโยชน์อื่นใดที่มีขอบด้วยกฎหมาย

(๒) ผู้นั้นได้ให้ข้อความซึ่งไม่ถูกต้องหรือไม่ครบถ้วนในสาระสำคัญ

(๓) ผู้นั้นได้รู้ถึงความไม่ชอบด้วยกฎหมายของคำสั่งทางปกครองในขณะที่ได้รับคำสั่งทางปกครอง หรือการไม่รู้นั้นเป็นไปโดยความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง

(มีต่อหน้าถัดไป)

และมาตรา ๕๒^๙ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ ให้เพิกถอนคำขอจดทะเบียนของ บริษัท บ. โดยให้มีผลตั้งแต่วันที่ออกคำสั่งเมื่อวันที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๕๙ เป็นต้นไป และต่อมา ศาลปกครองสูงสุดได้มีคำพิพากษาในคดีหมายเลขแดงที่ อร. ๒๓๙/๒๕๖๕ พิพากษายืนตามคำพิพากษา ศาลปกครองชั้นต้นว่า การออกคำสั่งของนายทะเบียนฯ ที่เพิกถอนการจดทะเบียนของ บริษัท บ. เป็นคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายและให้ยกฟ้อง บริษัท บ. จึงสิ้นสภาพความเป็นนิติบุคคลนับแต่วันที่ นายทะเบียนฯ มีคำสั่งเพิกถอนคำขอจดทะเบียนบริษัทดังกล่าว

อย่างไรก็ตาม โดยที่คำสั่งเพิกถอนการจดทะเบียนนิติบุคคลตามพระราชบัญญัติ วิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ อันมีผลเป็นการเลิกบริษัท นั้น กฎหมายดังกล่าวไม่มีบทบัญญัติเฉพาะ ที่กำหนดเกี่ยวกับการชำระบัญชีไว้เนื่องจากเป็นกฎหมายกลาง กรณีจึงต้องนำบทบัญญัติแห่งประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่เกี่ยวกับการชำระบัญชีตามมาตรา ๑๒๔๙^{๑๐} ที่บัญญัติว่า ในกรณีบริษัท แม้จะได้เลิกกันแล้ว ก็ให้พึงถือว่ายังคงตั้งอยู่ตราบเท่าเวลาที่จำเป็นเพื่อการชำระบัญชี มาใช้โดยอาศัย เทียบบทกฎหมายที่ใกล้เคียงอย่างย้งตามมาตรา ๔^{๑๑} วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งเมื่อปรากฏข้อเท็จจริงว่า ศาลจังหวัดพังงามีคำสั่งในคดีหมายเลขแดง ที่ พส/๒๕๖๔ ตั้งผู้คัดค้าน ซึ่งเคยเป็นกรรมการของบริษัทเป็นผู้ชำระบัญชีของบริษัท บ. เพื่อดำเนินการชำระบัญชีให้เสร็จสิ้น ตามกฎหมายแล้ว และคำสั่งดังกล่าวจึงมีผลผูกพันบุคคลภายนอกซึ่งมิใช่คู่ความด้วยตามมาตรา ๑๔๕^{๑๒}

(ต่อจากเชิงอรรถที่ ๘)

ในกรณีที่เพิกถอนโดยให้มีผลย้อนหลัง การคืนเงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์ที่ผู้รับคำสั่ง ทางปกครองได้ไป ให้นำบทบัญญัติว่าด้วยลามาภิไธยได้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาใช้บังคับโดยอนุโลม โดยถ้าเมื่อใดผู้รับคำสั่งทางปกครองได้รู้ถึงความไม่ชอบด้วยกฎหมายของคำสั่งทางปกครองหรือควรได้รู้เช่นนั้น หากผู้นั้นมิได้ประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงให้ถือว่าผู้นั้นตกอยู่ในฐานะไม่สุจริตตั้งแต่นั้นเป็นต้นไป และในกรณี ตามวรรคสาม ผู้นั้นต้องรับผิดชอบในการคืนเงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์ที่ได้รับไปเต็มจำนวน

“มาตรา ๕๒ คำสั่งทางปกครองที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายและไม่อยู่ในบังคับของมาตรา ๕๑ อาจถูกเพิกถอนทั้งหมดหรือบางส่วนได้ แต่ผู้ได้รับผลกระทบจากการเพิกถอนคำสั่งทางปกครองดังกล่าวมีสิทธิได้รับ ค่าทดแทนความเสียหายเนื่องจากความเชื่อโดยสุจริตในความคงอยู่ของคำสั่งทางปกครองได้ และให้นำ ความในมาตรา ๕๑ วรรคหนึ่ง วรรคสอง และวรรคสาม มาใช้บังคับโดยอนุโลม แต่ต้องร้องขอค่าทดแทนภายใน หนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่ได้รับแจ้งให้ทราบถึงการเพิกถอนนั้น

ค่าทดแทนความเสียหายตามมาตรานี้จะต้องไม่สูงกว่าประโยชน์ที่ผู้นั้นอาจได้รับหากคำสั่ง ทางปกครองดังกล่าวไม่ถูกเพิกถอน

^{๑๐}โปรดดูเชิงอรรถที่ ๔, ข้างต้น

^{๑๑}มาตรา ๔ กฎหมายนั้น ต้องใช้ในบรรดากรณีซึ่งต้องด้วยบทบัญญัติใด ๆ แห่งกฎหมาย ตามตัวอักษร หรือตามความมุ่งหมายของบทบัญญัตินั้น ๆ

เมื่อไม่มีบทกฎหมายที่จะยกมาปรับคดีได้ ให้วินิจฉัยคดีนั้นตามจารีตประเพณีแห่งท้องถิ่น ถ้าไม่มีจารีตประเพณีเช่นนั้น ให้วินิจฉัยคดีอาศัยเทียบบทกฎหมายที่ใกล้เคียงอย่างย้ง และถ้าบทกฎหมายเช่นนั้น ก็ไม่มีด้วย ให้วินิจฉัยตามหลักกฎหมายทั่วไป

^{๑๒}มาตรา ๑๔๕ ภายใต้อำนาจของบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยการอุทธรณ์ฎีกา และการพิจารณาใหม่ คำพิพากษาหรือคำสั่งใด ๆ ให้ถือว่าผูกพันคู่ความในกระบวนการพิจารณาของศาลที่พิพากษา หรือมีคำสั่ง นับตั้งแต่วันที่พิพากษาหรือมีคำสั่ง จนถึงวันที่คำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นได้ถูกเปลี่ยนแปลง แก้ไข กลับ หรือคดีเสีย ถ้าหากมี

ถึงแม้ศาลจะได้กล่าวไว้โดยทั่วไปว่าให้ใช้คำพิพากษาบังคับแก่บุคคลภายนอก ซึ่งมีได้เป็นคู่ความ ในกระบวนการพิจารณาของศาลด้วยก็ดี คำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นย่อมไม่ผูกพันบุคคลภายนอก เว้นแต่ที่บัญญัติไว้ (มีต่อหน้าถัดไป)

วรรคสอง (๑) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๓๐) พ.ศ. ๒๕๖๐ ดังนั้น เจ้าพนักงานประเมินจึงสามารถออกหมายเรียกประเมินภาษีและบังคับชำระหนี้ภาษีอากรตามประมวลรัษฎากรไปยังผู้ชำระบัญชีดังกล่าวได้

นอกจากนี้ คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะพิเศษ) มีข้อสังเกตว่า ในกรณีที่มีการใช้อำนาจเพิกถอนการจดทะเบียนนิติบุคคลที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ สมควรที่คณะรัฐมนตรีจะกำหนดแนวปฏิบัติให้เจ้าหน้าที่ผู้ออกคำสั่งทางปกครองกำหนดวิธีการเพื่อให้มีการชำระบัญชีให้เสร็จสิ้นเสียก่อน ทั้งนี้ เพื่อคุ้มครองประโยชน์ของบุคคลภายนอก โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่และกรมสรรพากร และให้หน่วยงานราชการถือปฏิบัติต่อไปว่า ในกรณีการใช้อำนาจเพิกถอนคำสั่งทางปกครอง เจ้าหน้าที่จะต้องพิจารณาถึงผลของการเพิกถอนคำสั่งนั้นที่มีต่อบุคคลภายนอกด้วย กรณีเช่นนี้นี้อาจต้องกำหนดวิธีการเพื่อให้มีการคุ้มครองบุคคลภายนอกตามที่เหมาะสมแก่กรณีไว้ในคำสั่งเพิกถอนคำสั่งทางปกครองด้วย

(นายปรกรณ์ นิลประพันธ์)

เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

พฤษภาคม ๒๕๖๗

(ต่อจากเชิงอรรถที่ ๑๒)

ในมาตรา ๑๔๒ (๑) มาตรา ๒๔๕ และมาตรา ๓๖๖ และในข้อต่อไปนี้

(๑) คำพิพากษาเกี่ยวกับฐานะหรือความสามารถของบุคคล หรือคำพิพากษาสั่งให้เลิกนิติบุคคล หรือคำสั่งเรื่องล้มละลายเหล่านี้ บุคคลภายนอกจะยกขึ้นอ้างอิงหรือจะใช้นับแก่บุคคลภายนอกก็ได้

(๒) คำพิพากษาที่วินิจฉัยถึงกรรมสิทธิ์แห่งทรัพย์สินใด ๆ เป็นคุณแก่คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง อาจใช้นับแก่บุคคลภายนอกได้ เว้นแต่บุคคลภายนอกนั้นจะพิสูจน์ได้ว่าตนมีสิทธิดีกว่า